

УДК 82.161.2.09

РОЛЬ ВАСИЛЯ СТУСА В БОРОТЬБІ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ ТА РОЗВИТОК ЇЇ КУЛЬТУРИ

Хая А. О.

Науковий керівник– к.і.н., доц. Бадєєва Л. І.

Харківський національний університет радіоелектроніки

каф. українознавства, м. Харків, Україна

тел. (057) 702-14-98, e-mail: anastasiia.khaia@nure.ua

The aim of the work is to study the role of Vasyl Stus in the struggle for independence of Ukraine and the development of its culture. Vasyl Semenovych Stus devoted his entire life to the preservation and development of Ukrainian culture.

Усе своє життя Василь Семенович Стус присвятив збереженню та розвитку української культури. У час, коли він вів свою діяльність, заборонялось розмовляти, друкувати вірші українською мовою, та проявляти інші шляхи українізації. Саме через це майже половину свого життя Стус провів за ґратами або в засланні. Письменник попадав під репресії зі сторони радянської влади, його звільняли з аспірантури, але, не дивлячись на це все, він залишився відданим своїй країні. Метою роботи є дослідження ролі Василя Стуса в боротьбі за незалежність України та розвиток її культури.

Василь Стус народився 6 січня 1938 року в селі Рахнівка, Вінницької області, він був четвертою дитиною в сім'ї. Згодом родина письменника переїхала в місто Сталіно, нині Донецьк. Із самого дитинства мати Василя Стуса читала йому твори, співала колиски та розмовляла українською мовою, сам В. Стус говорив, що саме вона допомогла йому полюбити свій рідний край ще з раннього віку. Згодом юний письменник переїхав до Києва, аби вступити до аспірантури, якраз в цьому місті почалося його дисидентство. 4 вересня 1965 року, на показі стрічки «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова поет долучився до спонтанної акції протесту проти репресій радянської влади. Стус разом з Іваном Дзюбою, В'ячеславом Чорноволом, Юрієм Бадзьом закликав партійних керівників і населення столиці засудити арешти української інтелігенції, що стало першим громадським політичним протестом на масові політичні репресії в Радянському Союзі в післявоєнний час. За це його відрахували з аспірантури. Після цього Стус став одним з найактивніших представників українського культурного руху шістдесятників. У 1972 році його засудили за антирадянську агітацію до п'яти років в'язниці та трьох років заслання. Звільнили Стуса у 1979 році, але його погляди після цього не змінилися.

Деякі свої твори шістдесятник публікував у «самвидаві», а саме збірки віршів «Круговерть» та «Зимові дерева». Вільно знав німецьку, переклав «Елегії» Рільке – це біля 900 рядків поетичного надзвичайно важкого

тексту. Михайлина Коцюбинська писала: «...дерево поезії Стуса – з обтятою біля верхівки кроною...». Німецький письменник та сценарист Генріх Бьолль незадовго до своєї смерті 1985 року висував В. Стуса на здобуття Нобелівської премії з літератури (за іншою версією, цим займалася українська діаспора, але не встигли вчасно зібрати потрібні документи). Відбувши п'ять років ув'язнення в Мордовії та три роки заслання в Магаданській області, 14 травня 1980 року незламного дисидента знову затримали та засудили до 10 років в'язниці та п'яти років заслання.

«Психологічно я розумів, що тюремна брама вже відкрилася для мене, що днями вона значиться за мною – і значиться надовго. Але що я мав робити? За кордон українців не випускають, та й не дуже кортіло – за той кордон: бо хто ж тут, на Великій Україні, стане горлом обурення і протесту? Це вже доля, а долі не обирають. Отож її приймають – яка вона вже не є. А коли не приймають, тоді вона силоміць обирає нас...» [1].

На жодному з судилищ Стус не зрадив ні друзів, ні Україну, ні своїх поглядів. Він рік просидів в одиночній камері. Як казав Михайло Горинь, який сидів у сусідній камері, що Стус дуже часто влаштовував протести або голодував. Та навіть у камері, на засланні Стус продовжував писати твори, але на жаль усі вони були знищені. Досі, ніхто не знає точно, через що саме загинув Василь Стус. Є декілька версій, але можна виділити найпоширеніші: інсульт або самогубство. Проте дуже багато припущень, які вказують на навмисне вбивство дисидента.

Таким чином, Василь Семенович Стус відіграв неабияку роль у боротьбі за незалежність рідної Батьківщини, у розвитку та збереженні української культури, не дивлячись на репресії. Його особистість є дуже гарним та яскравим прикладом незламності духу українського народу. Він показав, що в скрутні для людини часи необхідно залишатися відданим своїй справі та переконанням. Творчість митця залишається і буде залишатися ще довго актуальною та повчальною для багатьох людей в Україні, а також і у світі.

Список використаних джерел:

1. Кіпіані, В. (2019) Справа Василя Стуса. Збірка документів з архіву колишнього С74 КДБ УРСР. Київ, Віват, 684. (дата звернення 11.07.2022)
2. Стус В. біографія. (2020) // Українська літературна газета. <https://litgazeta.com.ua/biografiya-korotko/stus-vasil-biografiya/> (дата звернення 11.07.2022)
3. Дорошенко О. (2021) Василь Стус: український поет, прозаїк, перекладач, літературознавець, правозахисник. Харків, Фоліо, 120. (дата звернення 11.07.2022)